

Benedek Elek Fadöntő

Hangos mese

(A hanganyag itt található: <https://varazsbetu.hu/mesetar/fadonto>)

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren innét, volt egyszer egy gazdag juhász, akinek annyi juha volt, mint égen a csillag. A között a rengeteg sok juh között volt egy, amelyiknek kék volt a gyapja.

Amint egyszer a juhász terelgette hazafelé a nyáját, mit gondolt, mit nem ez a kék juh, keresztülugrott egy magas kőfalon, s többet soha meg nem találták.

Szaladt a juh, mintha a szemét vették volna, s addig meg sem állott, míg egy rengeteg erdőbe nem ért. Rengeteg erdőben lefeküdt egy bokor alá, s hát, mit talált ott? Ott volt egy kicsi szopós gyermek, s keservesen sírt. Megsajnálta a juh a gyermeket, s megsoptatta. Aztán többet el sem hagyta.

Mikor hét esztendeig szoptatta a gyermeket, olyan nagy, erős legény lett belőle, mint egy óriás.

Azt mondta a juh:

- No, fiam, most már elmehetsz szerencsét próbálni.

Elindult a legény, megy az erdőn keresztül, s ahogy ment, mendegélt, megfogta a legmagasabb, legvastagabb fákat, s csak úgy döntögette ki egymás után, mintha valami vékony karók lettek volna. Gondolja magában a legény:

"Hiszen érzem, hogy erős vagyok, de még másként is megpróbálom az erőmet."

Volt nála egy fejsze, s azt úgy fellódította a magas levegőbe, hogy elveszett a szeme elől. De egy jó öreg óra múlva a fejsze mégiscsak visszaesett a földre. Mondja magában Fadöntő (mert ez volt a neve a legénynek): "Ez még nem elég. Csak akkor leszek igazi erős, ha úgy fel tudom hajítani a fejszét, hogy többet vissza sem esik a földre."

Visszamegy a juhhoz, s mondja:

- Édesanyám, még nem vagyok elég erős, szoptasson még hét esztendeig.

Hát jól van, a juh szoptatta még hét esztendeig Fadöntőt. Mikor a hét esztendő kitelt, felkapta a fejszét, s úgy fellódította, hogy azt többet emberi szem nem látta. Akkor aztán elbúcsúzott a juhtól:

- Isten áldja meg, édesanyám, köszönöm, hogy dajkált. - S elindult világgá.

Megy, mendégél, erdőkön-mezőkön, hegyeken-völgyeken által, egyszer csak látja, hogy egy nagy óriás ember a legmagasabb hegyeket s a nagy darab szántóföldeket felforgatja. Csak alája tette a kezét, s egyik oldaláról a másik felére fordította. Odamegy Fadöntő, s mondja neki:

- Hej, atyafi, ne bánts a szegény emberek földjét!

- Ejnye, ilyen-olyan adta - förmed rá Hegyforgató -, eltakarodj innét, mert rútul jársz!

- Hiszen majd megvállik, hogy melyikünk erősebb - mondja Fadöntő. S egyszeribe birokra mennek. Derékon kapja Hegyforgató Fadöntőt, s első fogásra jól a földhöz vágja. Uccu, felugrik a földről Fadöntő, megragadja Hegyforgatót, s úgy vágja a földbe, hogy csak a feje látszott ki. De bezzeg elkezdett rimánkodni Hegyforgató:

- Hagyd meg az életemet, Fadöntő, húséges társad leszek, ameddig élek.

Jól van, Fadöntő megkegyelmezett Hegyforgató életének, kihúzta a földből, erős barátságot fogadtak, s azzal együtt továbbmentek. Mennek, mendégélnek, s egyszer csak látják, hogy egy ember úgy gyúrja a vasat, akárcsak az asszonyok a tésztát. Köszönti Fadöntő illendőképpen, s kérdi:

- Hát kend mit csinál, atyafi?

- Vasat gyúrok, nem látod-e, majd mindjárt meggyúrlak téged is.

- Engem-e? Abból nem eszel!

Ott mindjárt összekapnak, birokra kelnek, s Fadöntő úgy belevágta a földbe Vasgyúrót, hogy éppen a derekáig süppedett.

- Látom - mondja Vasgyúró -, hogy erősebb vagy, mint én, de hagyd meg az életemet, mert amíg élek, hűséges társad leszek.

Jól van, Fadöntő meghagyja Vasgyúró életét is, s mentek tovább hárman. Még a föld is rengett, amerre ez a három óriás ember elhaladt.

Mennek, mendegélnek, s egyszer csak egy nagy süppedékes helyhez érnek. Hát, azon a süppedékes helyen elakadt vagy húsz szekér, mind a húsz szekér elé négy-négy ló volt fogva, s mind a húsz szekér színig meg volt rakva vassal. Könyörögnek a fuvarosemberek:

- Az isten áldja meg kigyelmeteket, segéljenek, húzzuk ki ezeket a szekereket valahogy.

Mondja neki Fadöntő:

- Mi jó szívvel, ha aztán annyi vasat adtok nekünk, amennyit elbírunk.

Hogyne ígérték volna meg a fuvarosok, megígérték jó szívvel. Beléáll a három ember a süppedékbe, s mintha csak olyan játék szekerek meg játék lovak lettek volna, magukra szedték mind, amennyi volt, s vitték a szekereket lovastul, vasastul, mindenestül. Hej, megijedtek a szegény fuvarosok, elkezdettek könyörögni, hogy legalább a szekeret s a lovakat adják vissza, nem bánják, a vasat vigyék isten hírével.

Megsajnálta Fadöntő az embereket, visszaadta szekerüket, lovukat, csak éppen három szekér vasat vittek el, mert hát arra még szükségük lehet. Amint továbbhaladtak, mondja Fadöntő Vasgyúrónak:

- No, Vasgyúró, csinálj két csépet s egy fejszét, mert erre még szükségünk lehet.

Egy szempillantás nem telt belé, ami vas volt, összegyúrta Vasgyúró, s megvolt a két csép meg a fejsze. Bemennek egy faluba, s hát ott egy földesúrnak annyi búzája van, hogy ezer cséplő izzadhatott volna egy esztendeig, s mégsem tudta volna kicsépelni. Bemegy Fadöntő a társaival a földesúrhoz, s mondja, hogy ők hárman azt a rengeteg sok búzát reggelig mind kicsépelik, ha jól megfizeti. Nagyot kacag a földesúr, s azt mondja:

- No, hát csak eredjetek, csépeljétek ki, s ha reggelig, ami búzám van, mind kicsépelitek, elvihetitek mind egy szemig. Még a csűröket is nektek adom, azt is elvihetitek.

Kimennek a csűröskertbe, egy szempillantásra szertehányják az asztagokat, neki a vascsépekkel, s még nem is pitymallott, ami búza volt, mind egy szemig kicsépeltek. Azzal fölmérték a búzát, s mikor a földesúr fölkelt, nem volt sem csűr, sem búza, elvittek mindent.

Szörnyű haragra lobbant a földesúr, utánuk eresztette a legvadabb bikáit, de mikor a bikák utolérték őket, megfordult Fadöntő, s a fejszéjével mind egy szálig agyonverte. Továbbmentek szép csöndesen, s addig mentek, mendegéltek, míg egyszer a király városába értek. Hát ez a város gyászfeketébe volt borítva, gyászfekete posztó volt húzva még az utcákra is, a kerítésekre is. Kérdi Fadöntő egy embertől:

- Mért gyászol ez a város, atyafi?

Mondja az ember:

- Azért gyászol, mert a királynak három gyönyörűséges szép leányát elrabolták, s senki lélek nem tudja, hogy hová-merre vitték.

Gondolja magában Fadöntő: "Hiszen majd visszahozom én azokat a lányokat, ha a föld alá vitték is." Ment egyenesen a királyhoz, mentek oda a társai is. Ott elémondja Fadöntő,

hogy ő visszahozza a három királykisasszonyt, s nem is kíván azért semmi jutalmat, csak adjon neki a király ötven ökröt, ötven kocsi kendert s ötven kocsi kását. Hiszen adott a király jó szívvel mindent, odaadta volna minden kincsét, csak a leányait visszahozzák. Kiválogatták a legszebb ötven ökröt, megraktak ötven szekeret kenderrel, ötvenet kásával, s azzal kimentek az erdőbe, s ott egy tisztáson letelepedtek. Az első nap Fadöntő s Hegyforgató elment be az erdőbe, hogy egy kicsit széjjelnézzenek, s ott hagyták Vasgyúrót, hogy őrizze a szállásukat, s főzzön, mire visszakerülnek, jó vacsorát. Nagy tüzet rak Vasgyúró, a tűz fölé akaszt egy rengeteg nagy kondért, a kondérba egy szekér kását, a kása közé egy ökörnek a húsát s minden csontját-bontját. Főzi, kavargatja, s mikor éppen leveszi a tűzről a kondért, odajön egy szetemnyi kis emberke, de olyan kicsi, hogy a szakállától nem látszott, bele volt abba csongolyodva, s mondja Vasgyúrónak:

- Hé, bátya, adjon nekem abból a kásából.

Mondja Vasgyúró:

- Ebből nem eszel, öcsém.

- Nem-e? Eszem én mindjárt, mégpedig a hátadról.

Azzal a kicsi emberke megragadta Vasgyúrót, földhöz vágta, hogy csak úgy nyekkent belé, hasra fektette, a forró kását a hátára kitálalta, s mind egy falásig megette. Mire Fadöntő s Hegyforgató visszakerült, a kicsi emberke eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Egy falás nem sok, annyi vacsora sem volt, de Vasgyúró szégyellte megmondani, hogy mi történt vele. Másnap Hegyforgatót hagyták otthon, de ez éppen úgy járt, mint Vasgyúró. Hanem a kicsi emberkéről ő is hallgatott.

- No, látom - mondotta Fadöntő -, hogy még vacsorát sem tudtok főzni. Ma én maradok itthon, menjetek el ti.

Otthon maradt Fadöntő, s hát amikor a kását éppen le akarja venni a tűzről, jó a kicsi emberke, belecsongolyodva a szakállába.

Köszöntötte nagy hetykén Fadöntőt:

- Isten jó nap, Fadöntő, adsz-e kását?

- Nem én, nincsen tálam!

- Nem baj, eszem a hátadról.

- Az enyémről-e, te emberizink?

Azzal megfogta a kicsi emberkét, kicsongolyította a rettentő nagy szakállából, lefektette egy csutakra, vett egy szeget, elő a fejszét, s a kicsi ember nagy szakállát a csutakhoz szegezte.

Abban a pillanatban leszáll egy madár a levegőből, olyan sebesen, mint egy nyílvessző, aztán mintha intene Fadöntőnek, s szép csendesen elkezd szárnyalni előtte, repül, repül előbb-előbb, Fadöntő utána, s egyszerre csak eltűnik a madár a földön, egy nagy fekete lyukban.

Gondolkozik Fadöntő, vajon menjen-e utána. Bizonyosan az alvilágba megy ez a madár, arrafelé lesznek a királykisasszonyok. Mégis meggondolkozik, visszamegy a szállásra, s hát, halljatok ide, nincs ott a kicsi emberke, csak a szakáll; azt otthagya, ő maga pedig eltűnt.

Hazajönnek a társai is, mondja nekik, hogy mi történt. Egyszeribe elegyezik, hogy abból az ötven szekér kenderből kötelet fonnak, Fadöntőt azon leeresztik az alvilágba.

Hegyforgató s Vasgyúró ott marad a lyuk szélén, s várnak, amíg alul Fadöntő meg nem rándítja a kötelet, akkor aztán húzzák fel.

Megfonják a kötelet nagyhirtelenséggel, leeresztik Fadöntőt. Hét nap s hét éjjel folyton eresztették, akkor ért földet a talpa.

Hát, kit látnak szemei! Ott vánszorog nagy erőtlenül a kicsi emberke a szakálla nélkül.

- No, te Fadöntő - mondja a kicsi emberke -, odafel hagytam a szakállamat s a szakállammal az erőmet is. De tudom, hogy miben jársz, s ha meghagyod árva életemet, megmutatom, hol van a három királykisasszony. Mert úgy tudd meg, hogy van nekem három bátyám, s azok rabolták el a király kisasszonyokat.

Mennek ketten, s egy kacsalábon forgó ezüstvár elé érnek. Ott a kicsi emberke dobant egyet a lábával, erre mindjárt megáll a vár, bemennek, s hát csak Fadöntő elé ugrik egy hosszú szakállú törpe, s nagyot rikkant:

- A királykisasszonyért jöttél, ugye? Na, ide jó helyre jöttél. S megragadja Fadöntőt.

Hej, Fadöntő sem rest, nekihuzakodik a fejszével, s úgy kettévágta a törpe fejét, hogy még egy jajszót se mondott. Azzal bemén a palotába.

Ott ült a királykisasszony, éppen akkor hullatta könnyeit egy ezüstitálba.

De bezzeg vége lett a sírásnak mindjárt, örült a királykisasszony hogy nem találta a helyét. Ezüst vesszejével megsuhintotta a palotát, s mindjárt ezüstszilva lett belőle. Azzal mentek az aranyvárhoz, ott lakott a középső királykisasszony.

Az aranyvárnak a gazdáját is megölte Fadöntő, s vitték azt is aranyalma képében.

Onnét mentek a gyémánpalotához, abban lakott a legidősebb királykisasszony. A gyémánpalotának a gazdáját is megölte Fadöntő, s vitték a gyémánpalotát is gyémántkörte képében.

Mentek nagy örömmel a lik szájához, ott megrándította a kötelet Fadöntő, s szépen sorjában felhúzták a három királykisasszonyt.

De mit gondoltok, mi történt?

Az történt, hogy negyedszer nem eresztették le a kötelet. Ott maradt szegény Fadöntő az alvilágban. Ment, mendegélt nagy búsan, majd megszakadt a szíve nagy bánatában. Mert hát szó, ami szó, tetszett neki a legkisebb királykisasszony. Megy, mendegél Fadöntő, azt sem tudja, merre. Egyszer látja, hogy egy szörnyű nagy kígyó tekerődzik fel egy fára, a fának a tetején sasfészek. Mindjárt tudta Fadöntő, hogy hová igyekezik a kígyó: a sasfiak éppen nyújtották a nyakukat, bizonyosan az anyjukat várták, s ím, jött az anyjuk helyett a kígyó.

"Megállj, kígyó - mondja magában Fadöntő -, azokból a sasfiakból nem eszel!"

Fölmászik nagy hirtelenséggel a fára, s kettéhasítja a kígyónak a fejét. Éppen abban a szempillantásban jött haza az öreg sas.

- No, te legény - mondja a sas -, megmentetted a fiaim életét. Jótétel helyébe jót várj. Mit kívánsz?

- Nem kívánok én egyebet, csak vígy fel engem innét a hazámba.

Azzal felül Fadöntő a sas hátára, s csak úgy zúgott-búgott a levegő, amint a sas nekivágott rettentő nagy szárnyával. De olyan sebesen repült, hogy Fadöntő a szemét sem merte kinyitani.

Egyszer csak megszólal a sas:

- Nyisd ki a szemedet, mit látsz?

Hát, uram teremtem, ott van Fadöntő éppen a király városa mellett. No, éppen jókor jött. Állt a lakodalom a király udvarában.

Hegyforgatónak adta a legidősebb leányát, Vasgyúrónak a középsőt a király. De a kicsi királykisasszony, az nem akart férjhez menni, hiába esekedtek érte királyfiak, hercegek. Azt mondta, addig nem megy férjhez, amíg olyan ruhát nem hoznak neki, amilyent odalent viselt az ezüstpalotában.

Hallja ezt Fadöntő, kimegy éjjel a mezőre, ott az ezüstvesszővel megsuhintja az ezüstszilvát, aranyvesszővel az aranyalmát, gyémántvesszővel a gyémántkörtét, s volt reggelre három olyan palota, hogy csudájára járt az egész világ. Aztán bement az ezüstpalotába, ezüstpalotában a királykisasszony szobájába, a királykisasszony szobájában felnyitotta a szekrényt, kivette onnét a legszebb színezüst ruhát, s vitte egyenest a királykisasszonynak.

- Itt a ruhád, szép királykisasszony.

De bezzeg most nem kérte magát a királykisasszony. Mindjárt nagy lakodalmat laktak, összeadták Fadöntővel a legkisebb királykisasszonyt, s a király nagy örömeiben Fadöntőnek adta egész országát s királyságát.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

(A hanganyag itt található: <https://varazsbetu.hu/mesetar/fadonto>)